

İnternet eşitsizliği konusunda dijital aktivistlerin görüşlerinin belirlenmesi

Öğr. Gör. Dr. Okan AKSU^a

^aTrakya Üniversitesi Rektörlüğü, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Birimi – Edirne/Türkiye

Özet

Bu çalışmanın temel konusu mücadelelerini İnternet üzerinde sürdüren Dijital Aktivistlerin İnternet Eşitsizliği konusunda görüşlerini tespit etmektir. Bilindiği üzere dünyada bütün kaynakların bölüşümünde bir eşitsizlik yatmaktadır. Bu eşitsizlik aynı zamanda bilgisayar ve İnternet teknolojilerine sahip olma, bu teknolojilere erişebilme ve faydalanma boyutunda da kendisini göstermektedir. Literatürde İnternet Eşitsizliği olarak bilinen bu olgu sadece küresel alanda değil aynı toplum içerisinde yaşayan bireyleri de etkilemektedir. Toplumsal Hareketlerin de teknoloji ile değişmesi ile birlikte günümüzde Dijital Aktivizm adını alan mücadele ve eylem alanını İnternet ortamına taşımış, zaman zaman sokağa da inebilen bir yapı ortaya çıkmıştır. Toplumda veya küresel arenada verilen hak mücadelelerini İnternet ortamında sürdüren bu grupların İnternet Eşitsizliği konusunda tutumları ve İnternete ulaşma imkânı olmayan dezavantajlı bireylere ulaşma stratejileri önem arz etmektedir. Bu çalışma Dijital Aktivistlerin yukarıda belirtilen olgulara yönelik tutumlarını anlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: İnternet, İnternet Teknolojileri, İnternet Eşitsizliği, Dijital Aktivizm, Dezavantajlı Bireyler.

Abstract

The main theme of this work is to identify the opinions of Digital Activists about the İnternet inequalities that are driving the struggles on the İnternet. As is known, there is an inequality in the distribution of all sources in the world. This inequality is also related to having and accessing and using computer and İnternet technologies. This phenomenon, known as İnternet inequality in the literature, affects individuals not only in the global arena but also in the same society. Along with the change of social movements with technology, today a structure called Digital Activism has emerged and this structure has moved the struggle and action field to the İnternet that can be seen on the street. The attitudes towards İnternet Inequality and the strategies of reaching disadvantaged individuals who do not have access to the İnternet are important for these groups, who continue their rights struggles in the society or in the global arena on internet. This study aims to understand the attitudes of Digital Activists towards the above mentioned phenomena.

Keywords: İnternet, İnternet Technologies, İnternet Inequality, Digital Activism, Disadvantaged Individuals

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca sınırlı kaynakların dağılımının sağlanmasında diyalektik bir şekilde problemler yaşanmıştır. 1990 yılından itibaren tüm dünyada kullanımı artan İnternet dünyada üretim, iletişim, eğitim ve hak savunuculuğu gibi birçok konuda toplumu köklü bir şekilde etkilemiştir. Bugün toplumu ve bireyi ilgilendiren hemen her konuda İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin bir şekilde etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İnternetin bilgiye erişme, bilgiyi üretme, dönüştürme ve haberleşme konusunda önemli bir “kaynak” olduğu bilinmektedir.

İnternetin gelişmesi ile birlikte toplum küresel çapta bir değişime uğramıştır (Castells, 2008). Bu değişimin bir sonucu olarak toplumda hak savunuculuğu yapan kişiler ve grupların da mücadele alanı İnternet ortamına kayarak değişmiştir. Günümüzde toplumda bir değişim talebi ile İnternet üzerinde organize olan, haberleşen ve tartışan bireylere Dijital Aktivist adı verilmektedir. Bu yapının kendisine de Dijital Aktivizm adı verilmektedir.

Dijital Aktivizme literatürde birçok eleştiri yöneltilmiştir. Bu eleştirilerden biri ise İnternet Eşitsizliği ile alakalıdır. Şüphesiz toplumlarda İnternete ulaşmakta güçlük çeken dezavantajlı bireyler varken Dijital Aktivizmin alanı ve yapısı bu durumdan etkilenmektedir. Bu çalışmanın temel eksenini Türkiye’de yaşayan Dijital Aktivistlerin İnternet Eşitsizliği ile ilgili algı ve mücadele stratejilerini anlamak yönünde olacaktır.

Araştırma Sorunsalı

Bu çalışmanın sorunsalı İnternet ortamında var olan ve faaliyet gösteren Dijital Aktivistlerin bir kavram olarak İnternet Eşitsizliği konusunda bilgilerinin ve algılarının tespit edilmesi, yürütmüş oldukları mücadele içerisinde bu sorun ile ilgili düşünce ve çözümlerinin araştırılmasıdır.

Çalışmada Dijital Aktivistlerin İnternet Eşitsizliği kavramı ile ilgili bilgileri araştırılacaktır.

Bu çalışma Türkiye’de Facebook üzerinde faaliyet gösteren ve kendisini Dijital Aktivist olarak tanımlayan 18 yaşından büyük bireyler ile sınırlıdır.

İlgili Alanyazın

Tarih boyunca dünyadaki sınırlı kaynakların paylaşımı önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaynaklara ulaşabilen toplumdaki avantajlı bireyler artı değer üretebilmekte ve bu artı değer ile avantajlı konumlarını güçlendirmektedir. Diyalektik bir süreç içerisinde süregelen bu durum kuşkusuz İnternete ulaşabilen ve ulaşamayan bireyler arasında da devam etmektedir. İnternete ulaşabilenler bilgiye erişebilmekte ve yeni bilgi üretebilmekte iken İnternete

ulaşamayan kişilerin bu durumun dışında kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Devrimsel bir teknoloji olarak Internetin 1990 yılından sonra gelişmesi ve yaygınlaşması büyük bir hız kazanmıştır. Ancak bu teknolojiye ulaşma konusunda toplumdaki bireyler ve global anlamda ülkeler arasında büyük bir uçurum söz konusudur.

Önemli bir teknoloji olan Internetin toplum ve birey üzerinde birçok etkisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Internet kullanımı günden güne artan bir teknolojidir. Manuel Castells'e göre Internet aslında eski bir teknolojidir. Buna göre teknolojik ürünler "İnsanların kültürleri, toplumsal örgütlenmeleri, kişilik yapılarına bağlı olarak" olarak benimsenmekte, kullanılmakta ve yayılmaktadır. Bu noktada bireylerin ihtiyaç ve taleplerinin Internetin yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Castells, 2016, s. 8). Internet kullanımının tüm dünyada yaygınlaşmanın ana nedenleri şu şekildedir:

1. Tim Berners – Lee'nin teknolojik bir keşifle World Wide Web'i yaratması ve 1973'te Vint Cerf ile Robert Kahn'ın tasarladığı TCP/IP Internet protokollerini açıklığıyla süreklilik taşıyacak şekilde küresel bir Internet topluluğunun açık kaynak katkısı sayesinde geliştirilmesi amacıyla World Wide Web'in kaynak kodunu yaymaya istekli olması. Web hala aynı kaynak kodu ilkesiyle işlemektedir. Aslında Web servis sağlayıcılarının üçte ikisi, bağımsız bir programcı topluluğunun işlettiği açık kaynaklı bir program olan Apache tarafından yönetilmektedir.

2. Internetin idaresinde meydana gelen, onu küresel Internet topluluğunun gevşek yönetimi altında tutmakla birlikte özelleştiren, hem ticari iş birliği amaçlı kullanımları mümkün kılan kurumsal değişiklikler.

3. Kültür ve toplumsal davranış biçimlerinde meydana gelen büyük değişimler: Bireyleşme ve ağlar oluşturma.

Castells bu noktalara ek olarak Internetin iletişim teknolojileri içerisinde insalık tarihi boyunca en hızlı yayılmış teknoloji olduğunu ifade eder (Castells, 2016, s. 8-9). Ancak bu artışın dünyanın her bölgesinde/ülkesinde eşit bir şekilde olmadığı görülmektedir. Bu durum literatürde "Internet eşitsizliği" olarak adlandırılmaktadır.

Internet Eşitsizliğini Tanımlamak

Literatürde Internet Eşitsizliğini birçok farklı biçimde tanımlanmaktadır. En temel bir şekilde Internet Eşitsizliğinin "Bireyler arasındaki Internet ve bilgisayar teknolojilerine

ulaşmada yaşanan eşitsizlik durumu” olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İnternet eşitsizliği minimal bir yaklaşım ile bakıldığında aynı toplumda yaşayan bireyler arasında görülebilmektedir. Daha geniş bir ölçekte bakıldığında ise uluslararası bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternet Eşitsizliği aynı toplum içerisinde yaşayan bireylerde yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik statü gibi faktörlere göre de değişkenlik gösterebilmektedir. Bu noktalardan bakıldığında ise İnternet Eşitsizliği “bölgesel ve demografik olarak İnternet ve İnternet teknolojilerine erişimde yaşanan eşitsizlik” olarak tanımlanabilmektedir (<http://mashable.com/2013/08/18/digital-divide/#xRm0IK9Bc5qM> Erişim tarihi: 09.02.2015).

OECD tarafından 2001 yılında yayınlanan “Understanding The Digital Divide” raporuna göre ise İnternet eşitsizliği, “aynı ülke içerisinde yer alan bireyler, haneler, iş alanları, coğrafi bölgeler ve sosyo-ekonomik gruplar arasında İnternete ve aynı zamanda İnternet teknolojilerine (cep telefonları, tablet bilgisayarlar, bilgisayar) ulaşma konusunda yaşanan eşitsizliktir. OECD temel olarak İnternet eşitsizliğinin nedenini, ülkelerin ekonomik gelişmişlikleri ile hükümet politikaları olduğunun altını çizmektedir (<https://www.oecd.org/sti/1888451.pdf> Erişim Tarihi: 01.01.2015).

İnternet Eşitsizliğinin Etkileri

Literatürde İnternet Eşitsizliğinin etkileri birçok farklı alanda değerlendirilmiştir. İnternet eşitsizliği bireyleri iş hayatından ekonomiye ve eğitime kadar büyük bir skala içerisinde etkilemektedir. Rodriguez ve Wilson’a göre öncelikle İnternet Eşitsizliği uluslararası anlamda zengin ülkeler ile fakir ülkeler arasındaki uçurumu her anlamda derinleştirmektedir. Buna göre İnternet Eşitsizliği ile fakir ülkeler “bilgi devrimini” kaçırmaktadır. İnternet Eşitsizliği uluslararası arenada böyle bir tablonun oluşmasına yol açarken aynı toplum içerisinde yaşayan bireyleri de etkilemektedir. Öncelikle aynı toplum içerisinde İnternete ulaşabilen bireyler ürettikleri bilgiler ile kendilerine avantajlı bir konum sağlamaktadır. Ancak İnternete ulaşamayan bireyler toplum içerisinde artı değer üretim sürecinin dışında kalmaktadır. Bu durum ile bağlantılı olarak İnternet ve Bilgi İşlem Teknolojileri yavaş yavaş üretimde insan gücünün yerini almaktadır. İş yaşamında İnternet ve Bilgi İşlem Teknolojilerini kullanabilen insanlar istihdam edilirken, İnternete ulaşamayan toplumdaki “dezavantajlı” kişiler iş yaşamına dahil olamamaktadır (http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2003/09/03/00160016_20030903145839/Rendered/PDF/266510WP0Scode1tries0losing0Infodev.pdf

Erişim Tarihi: 01.03.2016).

Beyaz Saray tarafından yayınlanan “Four Years Broadband Growth” raporu Rodríguez ve Wilson’ın yukarıda yer alan görüşlerini desteklemektedir. Rapora göre Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Internet ve bilgisayar teknolojilerini ekonomik ve toplumsal ilerlemenin bir unsuru olarak görmektedir. Rapor toplumdaki herkesin Internete erişebilmesi ve toplumdaki Internet eşitsizliğinin kırılabilmesi için hükümet tarafından Internet ve Internet teknolojileri için uygulanan vergiler azaltılmasını, sosyo – ekonomik açıdan dezavantajlı grupların Internete erişimi için devlet tarafından bilgisayar merkezleri kurulması gerektiği vurgulanmaktadır (https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/broadband_report_final.pdf

Erişim Tarihi: 06.06.2015).

Dijk ise benzer şekilde Internet Eşitsizliğinin “toplumsal eşitlik” ilkesine zarar verdiğini belirtir. Internet Eşitsizliği nedeni ile toplumun ayrıcalıklı bir kısmı “enformasyon toplumunun” avantajlarından yararlanabilmekte iken bu eşitsizliğin dezavantajlı kısmında yer alan kişiler bu avantajlardan mahrum bırakılmaktadır. Teknolojiye ve dolayısı ile Internet ve Toplumsal Paylaşım Ağlarına ulaşabilen toplumun elitleri demokrasi anlayışı çerçevesi içerisinde iktidar ile daha iyi, hızlı ve kolay bir iletişim/ilişki kurabilirken bu teknolojilerden mahrum olanlar yaşadıkları bu eşitsizlik nedeni ile “uyumsuz” gruplara dönüşmektedir (Dijk, 2016, s. 14-16). Bu da Dijital Aktivizm ve Internet Eşitsizliği arasında önemli bir ilişkiye işaret etmektedir.

Daha önce vurgulandığı üzere Internet Eşitsizliğinin global anlamda da önemli etkileri mevcuttur. Buna göre sorunun bir başka boyutu ile Uluslararası Dijital İşbirliği Sorunu olarak adlandırılmaktadır. Uluslararası Dijital İşbirliği Sorunu şu şekilde açıklanabilmektedir. Teknolojinin ve Internetin üretilebilmesinde “Dünyanın çeşitli bölgelerinde, birbirleriyle kısmen anonim olarak bağ kuran ve hepsi dijital medya uygulaması, kullanımı ve üretimi için gerekli olan öğeleri oluşturan çeşitli emek, sömürü ve üretim şekillerini içeren işbölümü” bulunmaktadır (Fuchs, 2015, s. 512). Bugün dünyada bu işbölümü/işbirliği sonucu olarak yaygın olarak teknolojik cihazlar ve dolayısı ile elektronik iletişim araçları ile Internet teknolojilerinin üretiminde küresel bir sömürü yatmaktadır. Teknoloji üretiminde kullanılan kıymetli madenler 3. Dünya Ülkelerinde çok zor şartlar altında çalışan köle işçilerin emeği ile üretilirken yarattıkları artı değer ne bu işçilere ne de üretim yaptıkları ülkelere bir fayda sağlamaktadır. Üretilen madenler ile oluşturulan bu elektronik sistemler Çin gibi ülkelere monte edilmekte ve buradan dünyaya pazarlanmaktadır. Ancak bu pazarlamayı ve üretim sürecinde ortaya çıkan büyük artı değeri Batılı Devletler almaktadır (Fuchs, 2015, s. 225-265).

Afrika'daki maden ocaklarından silikon vadisine kadar uzanan bu süreç sonucunda emek sömürüsünün dijital boyutu ortaya çıkmakta ve bu durum küreselleşmektedir.

İnternet Eşitsizliğinin bir başka boyutu ise Yeni Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm ile ilgilidir. Tilly'e göre Yeni Toplumsal Hareketlerin taraftarları ve hedef kitleleri ile iletişim kurmalarına ve örgütlenmelerine olanak sağlayan İnternetin küresel anlamda dağılımında derin bir eşitsizlik vardır. Buna göre bu eşitsizlik, Yeni Toplumsal Hareketlerin Yapısı ve etki alanı ile ilgili olarak şu sonuçları beraberinde getirmektedir;

1) Zengin ülkelerde yaşanan Dijital Aktivistler örgütlenme ve eylem oluşturma alanında fakir ülkelerde yaşayan Aktivistlere oranla daha az sıkıntı çekecekler ve daha başarılı olacaklardır.

2) İnternet eşitsizliğinin bir diğer sonucu ise uluslararası Aktivizm alanındadır. Buna göre zengin bir ülkede yaşayan bir Aktivist uluslararası bağlamda gerçekleştirilecek olan bir eylem ile ilgili olarak fakir bir ülkede yaşayan "elit" ile bağlantı kurabilir ve eylem ile ilgili olarak koordine olabilir. Buna göre uluslararası alanda oluşturulan Aktivizm ağları İnternete ulaşabilen elitler tarafından koordine edilir (Tilly, 2008, s. 157-162).

Tüm bu durumlardan hareketle global anlamda İnternete ulaşma konusunda toplumdaki diğer kaynaklara benzer şekilde büyük bir eşitsizlik yaşanmaktadır. Bu eşitsizlik aynı toplum içerisinde yaşayan bireylerin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik statü gibi özellikleri nedeni ile oluşabilir. Bu eşitsizlik bu çalışmanın konusunu oluşturan Dijital Aktivizm alanını da etkilemektedir. Kuşkusuz İnternete ulaşabilen kesimler ile İnternete ulaşamayan kesimler arasında büyük bir farklılık ortaya çıkmaktadır. İletişim ve örgütlenme alanı İnternet olan Dijital Aktivistler için İnternet Eşitsizliğinin büyük bir problem teşkil ettiğini söylemek bu noktada yanlış olmayacaktır.

Yöntem

Çalışmanın bu kısmında yöntem ile ilgili olarak bilgiler verilecektir.

Araştırma Modeli

Bu çalışma kapsamında araştırmacının daha önceki çalışmalarının birine katılmış olan bir Dijital Aktiviste ulaşılmıştır. Bu Dijital Aktivistten kartopu yöntemi kullanılarak başka Dijital Aktivistlere ulaşmak için referans istenilmiştir. Bu araştırma yöntemi ile araştırmaya katılan katılımcılar ile İnternet üzerinden görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma için gerekli görüşmeler 01.02.2018 ve 25.02.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Bu çalışmada katılımcılar ile İnternet üzerinden yazılı bir şekilde görüşme sağlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin birbirine benzeyen ve birbirinden ayrılan yönleri Fikir”, “Ana Fikir” ve “Bulgular” olarak gruplandırılmıştır.

Araştırmanın İnanırlığı

Bu Nitel bir durum değerlendirme çalışmasıdır. Bu araştırmada elde edilen veriler üç akademisyen tarafından kontrol edilmiştir.

Etik Konular

Çalışmaya katılan bütün katılımcılar 18 yaşından büyüktür. Katılımcılara çalışmanın konusu ve elde edilen verilerin ne şekilde kullanılacağına ilişkin bilgiler açık ve net bir şekilde aktarılmıştır. Bunun dışında çalışmaya katılan kişilerin kimliklerinin gizliliğinin korunacağına dair garanti verilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışmanın temel konusunu İnternet Eşitsizliği konusunda mücadelelerini İnternet üzerinde sürdüren Dijital Aktivistlerin görüşlerini tespit etmektir. Bilindiği üzere dünyada bütün kaynakların bölüşümünde bir eşitsizlik yatmaktadır. Bu eşitsizlik aynı zamanda bilgisayar ve İnternet teknolojilerine sahip olma, bu teknolojilere erişebilme ve faydalanma boyutunda da kendisini göstermektedir. Literatürde İnternet eşitsizliği olarak bilinen bu olgu sadece küresel alanda değil aynı toplum içerisinde yaşayan bireyleri de etkilemektedir. Toplumsal Hareketlerin teknoloji ile değişmesi mücadele ve eylem alanını İnternet ortamına taşımış Dijital Aktivism olarak adlandırılan bir yapının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Toplumda veya küresel arenada verilen hak mücadelelerini İnternet ortamında sürdüren bu grupların İnternet Eşitsizliği konusunda tutumları ve İnternete ulaşma imkanı olmayan dezavantajlı bireylere ulaşma stratejileri bu bağlamda önem arz etmektedir. Bu çalışma Dijital Aktivistlerin yukarıda belirtilen olgulara yönelik tutumlarını anlamayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma kendisini Dijital Aktivist olarak tanımlayan 4 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan Dijital Aktivistlerin demografik bilgileri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1				
<i>Çalışmaya Katılan Kişilerin Demografik özellikleri</i>				
Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Dijital Aktivizm Alanı
Katılımcı 1	Kadın	33	Sekreter	Hasta Hakları
Katılımcı 2	Kadın	29	Yüksek Lisans Öğrencisi	Hayvan Hakları
Katılımcı 3	Kadın	36	İşsiz	Kadın Hakları
Katılımcı 4	Erkek	33	Mimar	İnsan Hakları

Çalışmaya katılan katılımcıların tümü kendilerini bir Dijital Aktivist olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların birisi dışında hepsi aktif olarak çalışmaktadırlar.

Çalışmanın konusunu oluşturan ekseninde katılımcılara aşağıda yer alan sorular yöneltilmiştir.

1. İnternet Eşitsizliği konusunda bilginiz var mı?

Çalışmaya katılan katılımcılara İnternet eşitsizliği konusunda bilgilerinin olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların hiçbirisi İnternet eşitsizliği kavramını "duymadıklarını" belirtmişlerdir. Katılımcılar gerçekleştirilen görüşmelerde İnternet Eşitsizliği ile ilgili bir bilgi verememiş ve kavramı İnternet Özgürlüğü ile karıştırmışlardır.

2. Sizde toplumdaki herkes İnternete erişebiliyor mu?

Katılımcılara toplumdaki herkesin İnternete erişip erişemediği sorulmuştur. Bu noktada katılımcıların tümü toplumdaki herkesin İnternete rahat bir şekilde ulaşabildiklerini savunmuştur. Katılımcı 1 ve 2 olarak kodlanan kişiler İnternetin "artık herkes tarafından kullanılabilirliğini" ifade ederken, Katılımcı 3 olarak kodlanan kişi "işsiz olduğu halde" kendisinin İnternete ulaşabildiğini söylemiştir. Katılımcı 4 ise "Türkiye'de İnternet kullanmak isteyen herkesin" özgür bir şekilde İnternete ulaşabildiğini ifade etmiştir. Katılımcılar Türkiye'de "gençlerin, çocukların bile" İnternete ulaşabildiğini bu konuda toplumda "bir sıkıntı" veya "eşitsizlik" olmadığını söylemişlerdir.

Katılımcılara göre Türkiye'de "hemen herkesin" akıllı bir cep telefonu bulunmakta bu sayede isteyen herkes İnternete ulaşabilmektedir. Katılımcı 1 ve 3 Türkiye'de İnternete ulaşma maliyetini çok "ucuz" bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı 4 Türkiye'de "köylerde bile" 3G gibi İnternet teknolojilerinin var olduğunu, artık kırsal bölgelerde yaşayanların İnternete erişebildiğini ifade etmişlerdir. İlgili katılımcı bu konuda izlediği TV reklamlarından bahsetmiş ve Türkiye'de her yerde İnternet erişiminin mümkün olduğunu varsaymıştır. Aynı katılımcıya

göre Türkiye'de bütün Cep Telefonu Servis sağlayıcıları "çok uygun" bir şekilde "herkese" Internet "paketi" sağlamaktadır. Katılımcıya göre bu durumda herkes Internete "eşit bir şekilde" erişebilmektedir.

Yapılan görüşmelerde Dijital Aktivistlerin Internete erişim konusunda olumlu bir tablo çizdikleri söylenebilir. Buna göre çalışmaya katılan Dijital Aktivistler, Türkiye'de herkesin Internete erişebildiğini en azından akıllı cep telefonlarının Internete erişim konusunda büyük bir fırsat olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcılar arasında sadece Katılımcı 1 Olarak kodlanan Dijital Aktivist Internet Eşitsizliğinin sadece kullanıcıların kullandığı Internet Servis Sağlayıcısının koyduğu Internet kotaları ile ilgili olabileceğini söylemiştir. İlgili katılımcıya göre toplumda ekonomik olarak avantajlı bir konumda bulunan bireyler "büyük Internet paketi" alabilmekte ancak beri yandan toplumda ekonomik olarak dezavantajlı konumda bulunanlar "daha küçük Internet paketi" satın almaktadır. Katılımcı bu noktada Internet Eşitsizliğinin Internet Servis Sağlayıcılarının kullanıcılara koyduğu veri aktarımı kısıtlamaları ile alakalı olabileceğini varsaymıştır.

Özetle çalışmaya katılan Dijital Aktivistler toplumda Internet Eşitsizliğinin var olmadığını savunmaktadır. Katılımcılara göre Türkiye'de Internet herkesin ulaşabileceği kadar ucuzdur ve toplumda Internet erişimi konusunda bir eşitsizlik yaşanmamaktadır. Cep Telefonu teknolojileri bu noktada herkese Internete ulaşma olanağı sağlarken, katılımcılar toplumdaki herkesin Internete erişebilen akıllı bir cep telefonuna sahip olduklarını varsaymışlardır. Katılımcılardan sadece birisi Internet eşitsizliğini veri aktarımı konusunda Internet Servis Sağlayıcılarının koyduğunu sınırlar ile ilişkilendirmiştir. Katılımcıya göre Internet kullanıcılarının veri aktarımı konusunda yaşadığı bu sınırlama bir eşitsizlik durumudur.

2. Internete ulaşamayan bireyler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Çalışmaya katılan Dijital Aktivistlere Internete ulaşamayan bireyler konusunda düşünceleri sorulmuştur. Çalışmaya katılan Dijital Aktivistlerin tümü Türkiye'de herkesin Internete ulaşabildiğini varsaymış, Internet Eşitsizliğini Birinci Dünya Ülkeleri ve Üçüncü Dünya Ülkeleri arasında yaşanan ekonomik eşitsizlik ekseninde değerlendirmiştir.

Katılımcılara göre Internete erişemeyen bireyler "Afrika", "Pakistan" ve "Afganistan" gibi bölgelerde/ülkelerde yaşamaktadır. Bu konuda Dijital Aktivist 1 olarak kodlanan katılımcı "Internete biz erişebiliyoruz ancak fakir ülkeler erişemiyor" ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde Dijital Aktivist 2'de Internete ulaşamayanların "Afrika'da" var olduğunu belirtmiştir. Aynı katılımcı Türkiye'de isteyen herkesin her şekilde Internete ulaşabildiğini ifade etmiştir. Katılımcılara göre Türkiye'de Internet Eşitsizliği denilen bir durum söz konusu değildir. Buna

göre İnternet Eşitsizliği uluslararası bir sorundur. Bu ekseninde Türkiye’de avantajlı bir konumda yer almaktadır.

3. İnternete ulaşamayan bireyler için hareket olarak ve/veya bireysel olarak yürüttüğünüz bir strateji var mıdır?

Çalışmaya katılan Dijital Aktivistler diğer sorularda da belirtildiği üzere Türkiye’de bir İnternet eşitsizliği olmadığını varsaymakta, toplumdaki herkesin istediği zaman İnternete erişebildiğini düşünmektedir. Bu noktada katılımcıların bu varsayımları yukarıda belirtilen soru için de değişmemiştir. Katılımcı 1 ve Katılımcı 4 olarak kodlanan Dijital Aktivistler İnternete ulaşamayan bireyler için "bir çalışmalarının olmadığını" belirtmişlerdir. Katılımcı 3 ise isteyen herkesin İnternete ulaşabildiğini belirtmiştir. Buna göre çalışmaya katılan Dijital Aktivistlerin içlerinde buldukları hareketlerin İnternete ulaşamayan bireyler için yürüttükleri bir çalışma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar

Sonuç olarak;

1. Çalışmaya katılan Dijital Aktivistlerin tümü İnternet Eşitsizliği kavramını daha önce duymamışlardır. Bu kavrama ilişkin bilgileri bulunamamaktadır.

2. Çalışmaya katılan Dijital Aktivistler, toplumdaki herkesin "bir şekilde" İnternete erişebildiklerini varsayımlardır. Katılımcılar toplumdaki herkesin "en azından bir cep telefonu ile" İnternete ulaşabildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların tümü İnternetin ucuz ve herkesin erişebildiği “bir iletişim aracı” olarak görmektedirler. Katılımcılar bu noktada cep telefonu teknolojileri konusunda bir ayrıma gitmemiştir. Katılımcılar Türkiye’de cep telefonu olanların İnternet bağlantısı kurabilen akıllı bir cep telefonuna sahip olduğunu varsaydıkları görülmektedir. Bu noktada katılımcılara göre İnternet toplumda herkesin ulaşabildiği bir teknolojidir.

3. Katılımcıların tümü görüşmeler esnasında İnternete ulaşma konusunda toplumda bir sorun/eşitsizlik olmadığını vurgulamışlardır. Buna göre mücadele yürüttükleri hareketin ve kendilerinin İnternete ulaşamayan bireylere yönelik bir stratejilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan Dijital Aktivistler Türkiye’de İnternete erişememe gibi bir “sıkıntı” olmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar İnternet Eşitsizliğini temel olarak global bir sorun olarak tanımlamışlardır. Katılımcılara göre İnternet eşitsizliği Üçüncü Dünya Ülkeleri ve Birinci Dünya Ülkeleri arasında görülen bir eşitsizlik türüdür. Ancak katılımcılara göre Türkiye’de böyle bir durum söz konusu değildir.

Öneriler

Gerçekleştirilen çalışmada İnternet Eşitsizliği kavramının çalışmaya katılan Dijital Aktivistler tarafından bilinmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bir hak savunuculuğu ekseninde mücadele gösteren bu yapılarda bulunan kişilerin konu ile ilgili olarak belli bir çıkarımlarının olmaması kendi hareketlerinin başarısını kısıtlayıcı olabileceğini düşündürmektedir. Bu konuda;

1. İnternet Eşitsizliğinin ne olduğu ve sonuçları konusunda Dijital Aktivistlere eğitimler verilmelidir,

2. İnternet Eşitsizliğinin giderilmesi konusunda Dijital Aktivistlerin çalışma yapmaları kendi hareketleri için başarı sağlayacaktır.

Not

Bu çalışma araştırmacının (Öğr. Gör. Dr. Okan Aksu) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 17 Mart 2017 tarihinde kabul edilen Doktora Tezinin bazı kısımlarından üretilmiştir.

Kaynakça

- Aksu, O. (2017). Yeni toplumsal hareketler bağlamında dijital aktivizm: dijital feminizm örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Castells, M. (2008). Ağ Toplumunun Yükselişi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2016). İletişim Gücü. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dijk, J. V. (2016). Ağ Toplumu. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Fuchs, C. (2015). Dijital emek ve Karl Marx. Ankara: NotaBene Yayınları.
- <http://mashable.com/2013/08/18/digital-divide/#xRm0IK9Bc5qM> Erişim tarihi: 09.02.2015
- http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2003/09/03/000160016_20030903145839/Rendered/PDF/266510WP0Scode1tries0losing0Infodev.pdf Erişim Tarihi: 01.03.2016
- <https://www.oecd.org/sti/1888451.pdf> Erişim Tarihi: 01.01.2015
- https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/broadband_report_final.pdf Erişim Tarihi: 06.06.2015
- Tilly, C. (2008). Toplumsal Hareketler 21. Yüzyıla Giriyor. D. Y. Çetinkaya (Ed.), Toplumsal Hareketler Tarih, Teori ve Deneyim içinde (s. 150 -180). İstanbul: İletişim Yayınları

Yazar Hakkında

Öğr. Gör. Okan AKSU

Okan Aksu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümünden 2006 yılında aynı fakültenin Reklamcılık ve Halkla İlişkiler Bölümünden 2007 yılında mezun olmuştur. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2013 yılında Basın ve Yayın Yüksek Lisansını tamamlamıştır. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Basın ve Yayın ABD'da 2017 yılında Doktorasını tamamlayan Okan Aksu, HIV/AIDS, Feminizm, İnsan Hakları, Sosyal Medya konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

E- posta: okanaksu@gmail.com